

CRÒNICA LEGISLATIVA DE LES ILLES BALEARS

Primer semestre de 2021

“La necessitat d’un nou impuls a la política lingüística per a la millora del català en l’espai públic”

Maria Ballester Cardell*

Resum

La greu emergència sanitària ha seguit condicionant tots els àmbits d’actuació de l’Administració, entre els quals es troba el foment de la llengua catalana i la política lingüística. Mentrestant, s’ha mantingut a nivell parlamentari el debat en relació amb els drets lingüístics i l’ús de la llengua catalana en espais tan sensibles com la salut. Es plantegen algunes iniciatives positives davant el problema estructural de l’ús del català en l’Administració de justícia de les Illes Balears. En l’àmbit jurisdiccional, el Tribunal Suprem inadmet el recurs de cassació en relació amb una de les sentències que anul·len determinats preceptes del decret que regula la capacitació lingüística del personal estatutari del Servei de Salut.

Paraules clau: política lingüística; Illes Balears; drets lingüístics, unitat de la llengua catalana; foment del català; Administració de justícia.

LEGISLATIVE REPORTS ON BALEARIC ISLANDS

First half of 2021

“The need to provide new impetus to language policy in order to improve Catalan in public spaces”

Abstract

The severe health emergency has affected all areas of action of public administrations without exception, including the promotion of the Catalan language and language policy. Meanwhile, the debate related to language rights and the use of Catalan in areas as sensitive as health continues at a parliamentary level. Some positive initiatives have been proposed in the face of the structural problem of the administration of justice in the Balearic Islands. With regard to jurisdiction, the Supreme Court has rejected the cassation appeal in relation to one of the sentences that cancels certain precepts of the decree that regulates the linguistic training of statutory staff of the Health Service.

Keywords: language policy; Balearic Islands; linguistic rights; unity of the Catalan language; promotion of Catalan; administration of justice.

* Maria Ballester Cardell, professora contractada doctora de dret constitucional de la UIB.

Citació recomanada: Ballester Cardell, Maria (2021). Crònica legislativa de les Illes Balears. Primer semestre de 2021, *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 76, 263-273. <https://doi.org/10.2436/rld.i76.2021.3702>

Sumari

- 1 Iniciatives positives davant un problema estructural en l'Administració de justícia de les Illes Balears
- 2 El debat sobre la llengua catalana i la política lingüística en el Parlament de les Illes Balears
 - 2.1 Iniciatives presentades
 - 2.2 Iniciatives aprovades
 - 2.3 Iniciatives rebutjades
 - 2.4 Preguntes parlamentàries
- 3 Commemoració de la Declaració universal dels drets lingüístics
- 4 Comença el tràmit parlamentari del Projecte de llei d'educació de les Illes Balears
- 5 Conflictivitat
- 6 El foment i la promoció de la llengua catalana. Processos de formació i de capaciació lingüística
- 7 Conclusions

1 Iniciatives positives davant un problema estructural en l'Administració de justícia de les Illes Balears

Durant el primer semestre de 2021 hem conegut l'informe complementari, enviat per Espanya el 4 de febrer de 2021¹, sobre la implementació de les recomanacions incloses en el 5è informe del comitè d'experts sobre els compromisos adquirits per l'Estat espanyol en relació amb la Carta Europea per a les Llengües Regionals o Minoritàries. Cal recordar que en aquest 5è informe, i en relació amb les Illes Balears, es proposa la modificació de la Llei orgànica del Poder Judicial per a garantir l'ús del català en els processos judicials quan ho sol·liciti una de les parts, així com utilitzar el català en relació amb l'Administració General de l'Estat. En el document remès pel Govern d'Espanya s'insisteix que des del Ministeri de Justícia s'està treballant amb la *predisposició* de donar impuls a aquesta recomanació i es parteix del *reconeixement legal* del dret d'opció lingüística en els processos judicials (en l'article 231 de la Llei Orgànica del Poder Judicial). L'Estat explica l'incompliment dels compromisos en aquest punt degut a la manca d'informació per part de les comunitats autònomes. I, per conèixer les dades referents a l'ús efectiu de la llengua oficial pròpia en l'Administració de Justícia, planteja que és necessari mantenir contactes amb els responsables autonòmics de política lingüística.

Altrament, en resposta al document esmentat, el comitè d'experts² reitera, una vegada més, que no s'ha avançat en aquest punt i que es recomanable que el legislador estatal modifiqui el marc jurídic per assegurar que els membres de la carrera judicial puguin realitzar també els seus tràmits en la llengua oficial de la comunitat autònoma on estiguin destinats. S'assegura que, a la pràctica, els jutges i magistrats usen molt poc una llengua que no sigui la castellana i això fa que les parts en el procediment es veuen induïdes a utilitzar també el castellà. I quan una de les parts insisteix en fer servir la llengua cooficial es recorre puntualment a un intèrpret, però no es tramita tot el procediment en aquesta llengua. Es destaca, també, que les respostes que provenen de les entitats cíviqes posen en relleu que no s'ha incrementat el nombre d'empleats públics al servei de la justícia capacitats en la llengua cooficial. Aquestes circumstàncies fan que es mantengui una situació anòmala, degut a un ús molt minoritari de la llengua cooficial a l'àmbit judicial, en proporció a l'ús general de la llengua pròpia. Es valora positivament l'esforç de l'Estat per recopilar informació sobre l'ús efectiu de la llengua cooficial en els procediments judicials. També mereix una consideració positiva la previsió d'implementar programes informàtics que facilitin traduccions automàtiques en les llengües oficials. Però s'adverteix que aquestes mesures no poden suplantar el component humà, que és fonamental en el coneixement i comprensió d'un cas judicial. Per tot això, el comitè d'experts lamenta que les autoritats espanyoles no hagin canviat de postura en aquest punt i insisteix en la necessitat de prendre mesures immediates en l'àmbit legislatiu per fer efectiu l'ús de les llengües regionals o minoritàries en els procediments judicials quan ho sol·licita una de les parts.

Certament, l'àmbit judicial es manté com un entorn dissuasiu per a l'ús de la llengua catalana, que es troba en una situació especialment precària. Tot i que no hi ha dades realment fiables de l'ús del català als tribunals de les Illes Balears, ningú no discuteix que hi ha una enorme distància entre l'ús social del català i l'ús de la llengua pròpia en l'Administració de justícia. Si en l'àmbit judicial l'administració no s'adreça als ciutadans en la llengua pròpia del territori no és realista pensar en l'avanç de l'ús del català en aquest entorn, en el qual, a més, el ciutadà es pot sentir més desprotegit i vulnerable. Tot i que la llei obliga que l'administració s'adapti per salvaguardar els drets d'opció lingüística dels ciutadans, finalment és la societat la que s'ha d'adequar a l'administració de justícia. La qual cosa fa perdurar una situació precària i un xoc entre els drets dels ciutadans (formalment reconeguts) i la realitat pràctica, en què l'ús del català en l'esfera judicial és pràcticament testimonial.

Resulta preocupant que, tot i l'obligació d'incloure en la Memòria del Consell General del Poder Judicial un "Informe sobre l'ús de les llengües cooficials en la justícia i, en particular, per part dels jutges i magistrats en exercici de les seves funcions" (article 563.2 LOPJ), aquest informe no s'hagi publicat. En la Memòria anual de 2020 del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears, presentada davant la Comissió d'Assumptes Institucionals i Generals del Parlament de les Illes Balears el 12 de maig de 2021³, hi ha una referència a les sol·licituds de traducció al català rebudes (dotze en total); però, en canvi, no s'al·ludeix al nombre de

1 <https://rm.coe.int/spainiria5-en-pdf/1680a15366>

2 <https://rm.coe.int/spainevaliria5-en/1680a26f9e>

3 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/comissions/AI-10-053.pdf>

sentències redactades en català. En qualsevol cas, el President del Tribunal Superior de Justícia aprofita l'avinentesa per anunciar una línia d'actuació d'impuls del català amb l'objectiu de superar l'endarreriment de la implantació de llengua catalana en l'administració de justícia. Es tracta d'un pla que encara no està concretat i en el qual hi estan compromesos també la Direcció General de Política Lingüística i els Col·legis d'Advocats i de Procuradors de les Illes Balears. Tot i així, ja s'avancen algunes mesures que es pretén implementar, com ara emprar cartells informatius en els edificis judicials, mitjançant els quals es recordi als ciutadans que es poden dirigir als jutges o magistrats en llengua catalana; posar a disposició dels membres de la carrera judicial diccionaris lèxics de traducció de la terminologia jurídica; i disposar en la Gerència Territorial del Ministeri de Justícia d'uns programes de traducció automatitzada perquè es puguin fer les traduccions que s'hagin de menester. El president del Tribunal Superior de Justícia expressa la seva voluntat d'implicar també en aquest pla la Universitat de les Illes Balears (i, en concret, la Facultat de Dret) perquè hi hagi assignatures en català en el Màster Oficial per a l'accés a l'Advocacia i perquè s'incrementi el nombre d'assignatures impartides en català en els estudis de grau.

S'ha de dir, encara en relació amb els drets lingüístics en l'àmbit de l'Administració de justícia, que la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears, en la sessió de 2 de juny, adopta un acord mitjançant el qual es dona suport a la iniciativa de la Direcció General de Política Lingüística del Govern Balear sobre l'ús del català en l'Administració de justícia. En l'esmentada iniciativa hi participen també el Col·legi d'Advocats, el de Procuradors, i el de Graduats Socials de les Illes Balears, a més del Deganat del Col·legi de Registradors de la Propietat i Mercantil i la gerència territorial del Ministeri de Justícia. Amb aquesta actuació es pretén informar els ciutadans del dret a usar el català en els jutjats i tribunals en el territori de Balears i facilitar els corresponents mitjans als operadors jurídics que ho requereixin. L'acord, que fou adoptat per unanimitat, queda pendent de l'aprovació per part del Consell General del Poder Judicial.⁴

2 El debat sobre la llengua catalana i la política lingüística en el Parlament de les Illes Balears

Durant el període que inclou aquesta crònica, el debat sobre els usos de la llengua catalana a l'àmbit públic i la política lingüística del Govern de les Illes Balears segueix ben present en el Parlament. En ocasions, la qüestió lingüística apareix sense la més mínima connexió temàtica amb l'objecte principal de debat. Així, per exemple, el Grup Parlamentari VOX-Actua Balears aprofita el seu torn de paraula en relació amb la pregunta sobre la remodelació del Govern per criticar, gratuïtament i sense la més mínima argumentació, l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics (Diari de Sessions del Ple, núm. 69, de 23 de febrer de 2021)⁵.

El debat sobre el topònim de Maó també arriba al Parlament, en forma de pregunta. El Grup Parlamentari Ciudadanos vol conèixer l'opinió del Govern sobre les conseqüències i implicacions de la comunicació remesa per la Direcció General de Política Lingüística a l'Ajuntament de Maó perquè s'ajusti a la normativa vigent i modifiqui la denominació del municipi (Diari de Sessions del Ple, núm. 72, de 16 de març de 2021)⁶. Aquesta és una qüestió llargament discutida i que ha provocat divisió entre les diferents forces polítiques, tot i que, des del punt de vista jurídic, el marc normatiu vigent no presenta cap tipus de dubte. Cal recordar que el debat s'intensifica amb l'aprovació de la Llei 9/2012, de 19 de juliol, per la qual es dona una nova redacció la Llei de Normalització Lingüística, que permet que els topònims de les Illes Balears podran tenir, també, la forma oficial castellana i la catalana conjuntament. A l'empara d'aquesta nova regulació, l'any 2012 s'aprova una proposta de l'Alcaldia de canvi del nom oficial de la ciutat i el municipi que passaria a ser Maó-Mahón, que es confirmada pel Consell Executiu del Consell Insular de Menorca, l'any 2013. Posteriorment, amb l'entrada en vigor de la Llei 1/2016, de 3 de febrer, es recupera la redacció original de la Llei de Normalització Lingüística, amb la qual els topònims de les Illes Balears tenen com a única forma oficial la catalana (article 14.1). A partir d'aquest moment, es plantegen diferents iniciatives que no arriben a prosperar a causa de la forta polarització existent entre qui defensa restituir el topònim en català i els que pretenen mantenir la denominació bilingüe. Després de diversos requeriments -el darrer mitjançant un escrit de la directora general de Política Lingüística

4 <https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Tribunales-Superiores-de-Justicia/TSJ-Illes-Balears/Sala-de-Gobierno/Acuerdos-Sala-de-Gobierno/Acta-de-la-sesion-de-la-Sala-de-Gobierno-del-TSJ-de-Illes-Balears-de-02-de-junio-de-2021>

5 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/ple/PL-10-069.pdf>

6 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/ple/PL-10-072.pdf>

en el qual es recorda, conformement l'escrit de la Comissió de Toponímia, que la fórmula “Mahón-Maó” no té tradició ni respon a la cultura pròpia de les Balears i que el consistori ha de complir amb el marc normatiu vigent-, finalment l'Ajuntament de Maó aprova com a topònim la única forma catalana.

En el decurs del debat de la Proposició no de llei, presentada per el Grup Parlamentari Popular relativa a mesures de fidelització dels professionals sanitaris de les Illes Balears, torna a revifar-se el debat sobre l'exigència de coneixement de català a l'àmbit de la salut. Segons la representant de VOX la solució passa per “establecer un complemento de insularidad [...] y eliminar trabas lingüísticas que impiden el acceso a los puestos de Trabajo, la movilidad o la promoción de los profesionales de la salud”. Els retrets per part de la dreta més extrema excedeixen de la controvèrsia estrictament jurídica i s'eleven a una dimensió marcadament ideològica en afirmar que “no quieren *forasters*, pues a imponer el catalán y así nos quedamos con los nuestros de Baleares y con los catalanes [...] en su inexplicable complejo de inferioridad, aprovechado por los catalanes para la invasión cultural de las islas”. Amb aquest enfocament, la portaveu de VOX anuncia la presentació d'una esmena para “eliminar el requisito del catalán para poder venir a trabajar como médico o como sanitario en Baleares”. També el Partit Popular, que havia presentat la iniciativa, proposa instar al Govern la modificació del marc normatiu perquè l'exigència del requisit lingüístic “passi a ser valorat com un mèrit.” Les dues formacions es queden soles en aquest punt. El grup parlamentari Ciudadanos, molt crític amb l'exigència de la capacitació lingüística del personal estatutari del Servei de Salut, es limita a recordar que l'increment progressiu de la població en un territori que és una destinació turística de primer nivell demanda dotar del personal necessari per baixar la ràtio assistencial. La resta de grups parlamentaris parteixen del plantejament que “la fidelització dels professionals no té a veure amb llengües, té a veure amb mesures reals i en positiu [...], com pot ser el plus d'insularitat o els complements d'indemnització per residència”, i es mostren crítiques en la forma i en el fons de l'argumentari de VOX (Diari de Sessions del Ple, núm. 73, de 23 de març)⁷.

El menyspreu a la llengua catalana i l'escridassada per part d'alguns individus a la presidenta de les Illes Balears en un acte públic també té ressò en el cambra autonòmica. El Diari de Sessions del Ple inclou la valoració per part del Govern de l'incident en resposta a un pregunta formulada pel Grup Parlamentari Mixt (núm. 82, d'1 de juny de 2021)⁸. Els fets es produeixen en l'acte de celebració de l'ascens de la Unió Esportiva Eivissa. Quan la presidenta pren la paraula, alguns assistents criden demanant-li “hable en castellano, no le entiendo...”. En el decurs d'aquest episodi, a més, es produeix la circumstància que ni l'Alcalde d'Eivissa ni el president del Consell Insular, que es dirigeixen als assistents en català, no són interromputs en el seu discurs. En la intervenció parlamentària, la presidenta de les Illes recorda les passes donades pel Govern i el Parlament des de 2015 per restaurar el marc legal del català i per impulsar mesures en favor de la presència de la llengua catalana en les institucions.

Gairebé al final del període ordinari de sessions es produeix el debat sobre la Interpel·lació, presentada l'any 2019, relativa als drets lingüístics (Diari de Sessions del Ple núm. 83, de 8 de juny de 2021)⁹. En el torn d'intervenció del Grup Parlamentari Mixt es deixa constància de la percepció que s'està produint “una reculada en la presència social de la llengua catalana”. Es parla, en primer lloc, de la presència potent del castellà en els mitjans de comunicació convencionals i en les noves plataformes de continguts. A més, es considera que el clima polític, molt condicionat pel conflicte territorial, afecta “l'ús normal, l'ús amable, l'ús convencional de la llengua catalana”, que es veu com una amenaça o com un motiu de posar en dubte la unitat nacional. Altrament, es destaca que l'increment de la població nouvinguda no s'ha vist acompanyat d'instruments adequats per facilitar la incorporació progressiva d'aquests ciutadans a la cultura pròpia de les Illes Balears. Aquest conjunt de factors fa que, en opinió de l'interpel·lant, quedin en entredit els drets vinculats a l'àmbit lingüístic. En primer lloc, es refereix els *drets a l'àmbit del coneixement* de la llengua pròpia i posa d'exemple la manca de recursos per a l'aprenentatge i formació en llengua catalana. En segon lloc, esmenta el *dret d'ús a l'àmbit públic* i recorda els múltiples supòsits de desatenció dels drets lingüístics que es produeixen en l'entorn de la salut i de l'Administració General de l'Estat radicada a les Illes Balears. I, finalment, s'apunta com un altre front sensible el *món del comerç* i es recorda que amb la derogació de la Llei 11/2001 d'ordenació

⁷ <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONES/10/ple/PL-10-073.pdf>

⁸ <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONES/10/ple/PL-10-082.pdf>

⁹ <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONES/10/ple/PL-10-083.pdf>

de l'activitat comercial (l'any 2014) s'eliminaren de l'ordenament jurídic preceptes bàsics per a garantir els drets lingüístics dels consumidors.

En el torn de paraula, el conseller de Fons Europeus, Universitat i Cultura enfoca la defensa dels drets lingüístics a la procura del benestar de les persones que usen la llengua pròpia i oficial; en el benentès que “si l'ús de la llengua és una experiència problemàtica que topa sovint amb entrebancs, els parlants tendiran a abandonar-la.” A partir d'aquí, el conseller es refereix a les diferents iniciatives que s'han desenvolupat durant els darrers dos anys, com la posada en funcionament de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics; el desplegament del Decret 49/2018, de 21 de desembre, d'ús de les llengües oficials; la subvenció directa per crear el Diploma Universitari de Legislació Lingüística i Drets Lingüístics; la formació especialitzada a través de l'Escola Balear d'Administració Pública; els contactes amb la Delegació del Govern per impulsar la formació en llengua catalana i la sensibilització en matèria de drets lingüístics del personal de l'Administració General de l'Estat i dels cossos i forces i seguretat de l'Estat que presten els seus serveis a les Illes Balears; la convocatòria de subvencions, amb actuacions de foment de l'ús de la llengua catalana per ajuntaments i entitats sense ànim de lucre; s'apunta, també, com a proposta de futur, la regulació dels drets lingüístics dels ciutadans com a consumidors i usuaris a través de la nova llei de consum, que s'està tramitant.

Subsegüent a la Interpel·lació sobre drets lingüístics, i que dona lloc a aquest debat, el Grup Parlamentari Mixt presenta una moció sobre drets lingüístics, que la Mesa admet i que queda publicada en el BOPIB núm. 106, de 18 de juny de 2021¹⁰.

2.1 Iniciatives presentades

En el BOPIB núm. 24, de 26 de març de 2021, es publica la Proposició no de llei (PNL) dels Grups Parlamentaris MÉS per Mallorca i Mixt, relativa a drets lingüístics a l'Estat Espanyol, davant la Comissió d'Assumptes Institucionals i Generals¹¹. La iniciativa coincideix, pràcticament amb el temps, amb la publicació de l'annex del comitè d'experts del Consell d'Europa sobre la protecció de les llengües regionals i minoritàries, que s'ha comentat més amunt. Precisament, la justificació de la PNL es fonamenta en les reiterades recomanacions a l'Estat espanyol per part del comitè d'experts, no ateses, sobre els escassos avanços en l'ús del català en aquells àmbits que són competència estatal, com l'Administració de Justícia i l'Administració General de l'Estat. En la iniciativa es proposa instar el Govern de l'Estat a garantir el dret d'opció lingüística a l'Administració General de l'Estat; assegurar el compliment de les prescripcions de l'Estatut bàsic de l'empleat públic sobre la capacitació lingüística en els processos selectius (article 56.2) i garantir l'observança del principi de conducta d'atendre en la llengua oficial que sol·liciti el ciutadà (article 54.11), evitant qualsevol discriminació per raó de llengua que pot derivar en una falta molt greu (article 95.2.b); i complir els compromisos derivats de la Carta europea de llengües regionals i minoritàries.

El Grup Parlamentari Mixt presenta una Proposició no de llei davant la Comissió d'Assumptes Institucionals i Generals relativa a l'adequada atenció ciutadana per part de les empreses de seguretat i vigilància (BOPIB, núm. 95, de 31 de març)¹². La iniciativa es presenta arran d'una denúncia d'un ciutadà menorquí al qual es va negar el dret a ser atès en català per part d'un guarda de seguretat de l'Hospital Mateu Orfila. Amb aquesta iniciativa pretén instar el Govern perquè s'inclougui, en l'Acord Marc per a l'homologació de serveis de vigilància i seguretat de l'Administració autonòmica i del sector públic instrumental, com a requisit per a les empreses contractistes, que s'acrediti que el personal que hi treballa de cara al públic és competent en la llengua catalana per comprendre i atendre els ciutadans en la llengua pròpia de les Balears. També s'insta el Govern, en relació amb la creació de l'Escola de Seguretat Pública, que prevegi una oferta formativa “adreçada específicament al col·lectiu de treballadors de les empreses que presten serveis de seguretat i vigilància [...] respecte als drets lingüístics dels ciutadans i gestió de la pluralitat lingüística.”

El Grup Parlamentari MÉS per Mallorca presenta una Proposició no de llei, perquè sigui tramitada davant la Comissió d'Educació, Recerca i Cultura, relativa al drets lingüístics en espais gestionats per l'Estat (BOPIB

10 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-106.pdf>

11 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-094.pdf>

12 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-095.pdf>

núm. 102, de 21 de maig de 2021)¹³. La iniciativa es planteja a partir de diversos casos de discriminació lingüística que pateixen persones públiques (i també anònimes) en llocs que gestiona l'Estat (ports i aeroports) per part de membres dels cossos de seguretat de l'Estat o del personal de les companyies que hi presten els serveis. Per això, es proposa demanar al Govern de l'Estat que posi “totes les eines i la legislació necessària per tal que els drets lingüístics de la ciutadania de les Illes Balears estiguin garantits als espais del territori de parla no castellana gestionats per part de l'Estat.”

El Grup Parlamentari Popular presenta una Proposició no de llei relativa a les convocatòries d'avaluació i certificació de coneixements de llengua catalana perquè sigui tramitada davant la Comissió, Recerca i Cultura (BOPIB núm. 103, de 28 de maig de 2021)¹⁴. La iniciativa es planteja una vegada publicats els resultats definitius de les proves de la convocatòria de gener de 2021, mitjançant Resolució de la directora general de Política Lingüística¹⁵. Convé recordar que aquesta convocatòria es veu afectada per la situació sanitària causada per la COVID-19. De fet, mitjançant Resolució de la directora general de Política Lingüística de 4 de febrer de 2021 (BOIB núm. 16, de 6 de febrer)¹⁶, es modifica la Resolució de convocatòria (de 9 d'octubre de 2020) per canviar les dates de publicació de resultats provisionals, de revisió de la prova i de resultats definitius, davant la impossibilitat de complir amb el calendari previst. També es té en compte que alguns aspirants no s'han pogut presentar a les proves orals, pel fet de trobar-se en aïllament diagnòstic o en quarantena; per això, mitjançant aquesta resolució es permet, excepcionalment, una segona crida per a cada prova (escrita i oral) pels que no s'hagin pogut presentar-se a la primera. Tornant al debat parlamentari, segons el promotor de la iniciativa, els resultats d'aquesta convocatòria, publicats el 29 d'abril de 2021, “reflecteixen el baix nivell d'èxit dels examinands i, per tant, del sistema establert”. Els promotors destaquen també que, en conjunt, “de 5.622 examinands només van complir amb les seves expectatives 2.147”. Es dona la circumstància, a més, que en aquesta convocatòria es va produir un increment d'aspirants (amb més d'un 30%), segurament derivat de l'efecte de la pandèmia. Els promotors de la iniciativa plantegen que el desistiment d'una part important dels aspirants es produeix “a conseqüència d'un sistema d'avaluació que resulta bastant punible i allunya les possibilitats d'arribar als mínims exigits”. Per això, proposen que el Govern revisi els criteris de puntuació de les proves, de forma que “les puntuacions de les àrees aprovades es guardin per la segona convocatòria anual.”

El Grup Parlamentari MÉS per Mallorca presenta una Proposició no de llei relativa a la inclusió del català en el nou DNI electrònic europeu. Tractant-se d'un instrument imprescindible per realitzar moltes operacions, algunes vinculades a l'administració pública, el grup promotor considera necessari que, en la versió espanyola, s'incorpori també el català i la resta de llengües cooficials de l'Estat (BOPIB núm. 106, de 18 de juny).¹⁷

2.2 Iniciatives aprovades

La Comissió d'Assumptes Institucionals i Generals del Parlament de les Illes Balears, en sessió de dia 10 de febrer de 2021 debat i aprova la Proposició no de llei relativa a la unitat de la llengua pròpia (BOPIB núm. 89, de 26 de febrer de 2021)¹⁸. Cal recordar que aquesta iniciativa fou presentada pels portaveus del Grup Parlamentari Mixt a partir de “diferents atacs i intents d'empetitiment i fragmentació de la llengua catalana en els diferents territoris on aquesta és parlada” i, més en concret, dels recents pronunciaments per part del Tribunal Suprem (vg., la Sentència 634/2020), que manifesten una “manca de sensibilitat cap a la unitat de la segona llengua més parlada de l'Estat”. Per això, i atès el mandat establert en l'article 3.3 de la Constitució, segons els promotors de la iniciativa “es fa necessari que el Govern de Espanya i les Corts espanyoles reconeixin públicament, legalment i jurídicament, la unitat de la llengua catalana per corregir la situació d'aquells serveis, ens i polítiques públiques que la posen en dubte”. En la proposició aprovada és “reconeix la unitat de la llengua catalana”; es “rebutja qualsevol mesura que imposi impediments normatius, administratius, tècnics o socials als ciutadans de les comunitats autònomes on el català [...] és oficial”; s'insten els governs

13 <http://web.parlamentib.es/repositori/publicacions/10/bopibs/bopib-10-102.pdf>

14 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONES/10/bopibs/bopib-10-103.pdf>

15 <https://www.caib.es/eboibfront/ca/2021/11390/650080/resolucio-de-la-directora-general-de-politica-ling>

16 <https://www.caib.es/eboibfront/ca/2021/11334/644677/resolucio-de-la-directora-general-de-politica-ling>

17 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONES/10/bopibs/bopib-10-106.pdf>

18 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONES/10/bopibs/bopib-10-089.pdf>

valencià, balear i català a treballar de forma conjunta [...] a fi d'afavorir la normalització de la llengua en tots els sectors"; i, finalment, s'insta les institucions polítiques de l'Estat "a reconèixer jurídicament la unitat de la llengua català" i contra el secessionisme lingüístic.

El 19 de març es publiquen dues resolucions relatives a l'ús del català (BOPIB núm. 93)¹⁹. Ens referim, en primer lloc, a la resolució aprovada el 24 de febrer per la Comissió d'Assumptes Institucionals i Generals relativa a l'increment de les hores de català a TVE a les Illes Balears, mitjançant la qual s'insta també el Govern espanyol "a fer possible la reciprocitat dels canals públics dels diferents territoris de parla catalana". Altrament, la resolució de la Comissió d'Educació, Universitat i Recerca, de 25 de febrer, insta el Govern espanyol "a regular de forma general els ajuts estatals per a tesis doctorals o premis a treballs d'investigació en el sentit d'eliminar l'obligatorietat de ser escrits en llengua castellana".

El 13 d'abril la Comissió d'Assumptes Institucionals i Generals aprova una Proposició no de llei relativa a la declaració d'oficialitat de la llengua catalana a la Unió Europea (BOPIB núm. 98, de 23 d'abril de 2021)²⁰. En la resolució es constata que les conseqüències de la no oficialitat del català en les institucions europees són diverses i de diferent tipologia. Davant l'anomalia que suposa que una llengua parlada per milions de persones no tenguí caràcter oficial a la Unió Europea, s'insta el Govern de l'Estat perquè "iniciï el procediment per sol·licitar al Consell Europeu la plena oficialitat del català a la Unió Europea". S'ha de dir que el debat de la iniciativa coincideix amb la recent anul·lació, mitjançant una Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de dos projectes lingüístics escolars perquè només tenien el català com a llengua vehicular.

La Comissió d'Educació, Recerca i Cultura, en sessió de 27 de maig, aprova una resolució relativa a la defensa, difusió i promoció de la llengua catalana (BOPIB núm. 105, d'11 de juny de 2021)²¹, en que s'insta les institucions a seguir promocionant el català i que s'implementin les propostes aprovades pel Ple del Consell Social de la llengua catalana, l'any 2018. S'insta el Govern, en concret, a cercar nous mecanismes en favor de la normalització de la llengua pròpia, com la recuperació del Servei d'Ensenyament del Català a la Conselleria d'Educació o l'increment del suport als mitjans de comunicació elaborats en llengua catalana.

2.3 Iniciatives rebutjades

Per la seva banda, la Comissió d'Educació, Universitat i Recerca del Parlament de les Illes Balears, en sessió de 4 de febrer de 2021, rebutja la Proposició no de llei, formulada pel Grup Parlamentari Popular, relativa a la lliure elecció de llengua vehicular en el primer ensenyament²². Cal recordar que la iniciativa havia estat presentada, tot invocant el mandat establert en l'article 18 de la Llei de Normalització Lingüística i "les sentències del Tribunal Suprem i del Tribunal Superior de Justícia de Balears, que estableixen el dret del castellà a ser llengua vehicular en tot el territori espanyol". En l'esmentada proposició es recorden les diferents propostes que s'han plantejat en aquest sentit en el Parlament balear i que finalment no han prosperat. I també s'assegura que "el Govern balear del Pacte d'esquerres va eliminar en 2015 la possibilitat de triar una de les dues llengües oficials, castellà o català propi de les Illes Balears" i que a dia d'avui aquesta possibilitat continua suprimida.

2.4 Preguntes parlamentàries

El 5 de febrer de 2021 (BOPIB núm. 86)²³ es publica la resposta escrita a la pregunta relativa al bilingüisme al perfil oficial del Twitter del Govern, tot explicant que "molt majoritàriament i en més d'un 90% dels casos s'utilitza la llengua pròpia de les Illes Balears" i que s'ha fet ús de la llengua castellana a la xarxa "en compliment de la normativa que regula els usos lingüístics de l'Administració de la comunitat autònoma."

19 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-093.pdf>

20 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-098.pdf>

21 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-105.pdf>

22 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-088.pdf>

23 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-086.pdf>

En el BOPIB núm. 103, de 28 de maig²⁴, s'han publicat diferents preguntes del diputat Castells i Baró en relació a les accions de l'Institut d'Estudis Balears en matèria de foment de l'ús del català durant l'any 2020; als cursos de formació de llengua catalana (per a població adulta fora dels ensenyaments reglats; sol·licituds de plaça de cursos per adults a Menorca i persones que han quedat sense plaça; recursos humans dedicats a la formació en llengua catalana per la població adulta a Menorca); i al grup de treball a l'àmbit de la promoció de política lingüística prevista a la Declaració de Palma.

El Grup Parlamentari VOX-Actua Balears pregunta pel tractament lingüístic del projecte de llei d'educació i, en concret, demana al Govern si considera encertat el tractament lingüístic que proposa el Projecte de llei d'educació. També es planteja una pregunta sobre l'obligació d'atendre en català els consumidors i, més especialment, en què ajudarà les empreses i els treballadors aquesta nova obligació. Ambdues preguntes estan publicades en BOPIB núm. 104, de 4 de juny²⁵.

3 Commemoració de la Declaració universal dels drets lingüístics

El 8 de maig de 2021 se celebra el 25è aniversari de la Declaració universal de drets lingüístics, que fou aprovada a Barcelona, l'any 1996, en el marc de la Conferència Mundial de Drets Lingüístics. La Conferència, que tingué el suport la UNESCO, va comptar amb 220 participants de prop de vuitanta estats dels diferents continents. La Declaració de Barcelona suposa la culminació d'una iniciativa, adoptada l'any 1994, del Comitè de traduccions i Drets Lingüístics del PEN Club i el CIEMEN, juntament amb altres entitats com el Centre UNESCO de Catalunya, la Fundació Jaume Bofill i la Fundació per als Drets Col·lectius dels Pobles. Tot i que la Declaració no té valor vinculant, suposa una passa important en reconeixement d'un principis bàsics (la mundialització i la diversitat; la universalitat; la doble vessant, individual i col·lectiva, de la llengua, que dona lloc alhora als drets individuals i col·lectius) per articular els drets lingüístics de les comunitats i dels individus que les conformen. I, sobretot, el document posa en relleu que el procés globalitzador requereix d'instruments jurídics internacionals eficaços per salvaguardar els drets lingüístics.

El 22 de juny té lloc a Palma un acte de commemoració del 25è aniversari de l'aprovació de la Declaració. L'esdeveniment és organitzat per l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics i hi intervenen el sociolingüista Isidor Mari (que va tenir una participació activa en l'elaboració de la Declaració de Barcelona) i el filòleg Paul Bilbao. L'Obra Cultural Balear, que va participar l'any 1996 en l'elaboració i negociació de la Declaració, aprofita l'efemèride per animar la ciutadania a reivindicar els drets lingüístics.

4 Comença el tràmit parlamentari del Projecte de llei d'educació de les Illes Balears

Gairebé al final del període ordinari de sessions, el 23 de juny de 2021, la Mesa del Parlament admet a tràmit el Projecte de llei d'educació de les Illes Balears (BOPIB núm. 107, de 25 de juny)²⁶. Com ja s'ha comentat en la crònica del semestre passat, el règim lingüístic del sistema educatiu és un dels temes que genera més interès durant la primera fase de debat i discussió de l'Avantprojecte de llei. El redactat del capítol dedicat al model lingüístic (articles 133-136) no ha sofert pràcticament canvis després dels informes del Consell Escolar i del Consell Econòmic i Social. En el Projecte de llei aprovat pel Consell de Govern es parteix de "la consideració de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com un instrument de cohesió social en les activitats educatives i complementàries i com a vehicle d'expressió normal en les comunicacions i en l'àmbit administratiu" (art. 133.1.f); es disposa que les condicions d'ús de les llengües als centres educatius han de garantir l'ús de la llengua catalana, "com a llengua d'ensenyament i aprenentatge, almenys, en la meitat del còmput horari escolar amb l'objectiu d'assegurar el procés de normalització lingüística" (art. 133.3); a més, es preveu expressament que els centres educatius, per tal que la llengua catalana mantingui la funció de referència i de cohesió social, poden implementar estratègies educatives d'immersió lingüística (art. 134.4).

24 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-103.pdf>

25 <http://web.parlamentib.es/repositori/PUBLICACIONS/10/bopibs/bopib-10-104.pdf>

26 <http://web.parlamentib.es/Repositori/publicacions/10/bopibs/bopib-10-107.pdf#page=9>

5 Conflictivitat

Mitjançant provisió, de 22 d'abril de 2021, el Tribunal Suprem (Sala contenciosa administrativa. Secció primera) inadmet el recurs de cassació interposat en relació a la Sentència 14/2020, de 16 de gener, que anul·la determinats preceptes del Decret 8/2018, de 23 de març, que regula la capacitació lingüística del personal estatutari del Servei de Salut. Amb la qual cosa, aquesta resolució adquireix fermesa. Cal recordar que, en la Sentència 14/2020, la Sala considera que el Decret pateix d'un vici de nul·litat radical que afecta tot el conjunt normatiu; tanmateix, el cert és que en la demanda formulada per l'STEI-i només es pretenia la nul·litat de determinats preceptes (articles 5.1, 2 i 3, que estableixen previsions específiques per a l'acreditació de la capacitació lingüística; article 6, referit a l'acreditació de la capacitació lingüística en els procediments de mobilitat; article 7, sobre la manca d'acreditació de la capacitació lingüística; disposició addicional quarta, dedicada al règim especial per a les agrupacions professionals; disposició transitòria quarta, sobre el processus de mobilitat del personal estatutari sanitari fix; i disposició final segona, que estableix el caràcter transitori del decret). Per tant, la Sentència 14/2020, de 16 de gener, que guanya fermesa amb la inadmissió del recurs de cassació, només declara la nul·litat de determinats preceptes de la norma impugnada. Aquesta qüestió és rellevant, en relació a la vigència de la resta de la norma, si tenim present que encara no s'ha resolt el recurs de cassació formulat en relació a la Sentència 15/2020, també de 16 de gener, que, en el procediment instat per CSIF, declara la nul·litat del Decret 8/2018 en el seu conjunt.

En l'àmbit jurisdiccional podem destacar dues Sentències del Tribunal Superior de Justícia que tracten sobre la capacitació lingüística, tot i que no tenen per objecte la impugnació de disposicions normatives. La Sentència de la Sala contenciosa administrativa 154/2021, de 23 de febrer, resol una controvèrsia sobre els coneixements de la llengua catalana en l'àmbit docent. En concret, es pronuncia sobre les resolucions del conseller d'Educació per les quals es deixa de finançar les retribucions i quotes de la seguretat social d'un professor que presta serveis en dos col·legis concertats perquè el docent no disposava de la acreditació necessària de llengua catalana. L'interessat tampoc ha participat en els processos de regularització del professorat dels centres concertats (de conformitat amb la normativa establerta per l'Administració). Aquesta resolució analitza un cas similar a altres de ja resolt per la Sala (vg. STSJIB 326/2020, de 20 de juliol, comentada en la crònica del semestre passat). Considerant que l'interessat no complia amb el requisit de capacitació en llengua catalana, la Sentència desestima el recurs contra les resolucions mitjançant les quals l'Administració acorda deixar de finançar les retribucions i les quotes de la Seguretat Social als centres concertats en què treballava el docent.

Altrament, la Sentència de la Sala contenciosa administrativa 403/2021, de 5 de maig, aborda la qüestió de la capacitació lingüística en l'àmbit sanitari. La Sala ha de resoldre un recurs que té per objecte el procediment d'adjudicació de la prefectura del Servei de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia pel procediment de lliure designació; aquest procediment fou anul·lat mitjançant resolució judicial per considerar que la resolució de nomenament no era ajustada a dret, ja que la persona designada no tenia acreditat el nivell de llengua catalana i en canvi sí hi havia un aspirant amb el requisit acreditat. Per tant, la sentència d'instància resol que s'han de retreure actuacions al moment anterior a l'avaluació de coneixements dels candidats i que s'exclouï qui no acreditat el nivell de català exigít. Val a dir que en la resolució per la qual es convoca la provisió del lloc de feina s'indica que s'ha d'acreditar el nivell de llengua catalana conformement a la disposició addicional quarta de la Llei 4/2016 i també es fa referència a la possible exempció del requisit, en virtut de l'apartat 3 de la disposició transitòria segona de la mateixa norma, quan la prestació assistencial pugui quedar afectada per la manca o insuficiència de professionals. La interpretació que es fa en la sentència que ara es recorre és que l'exempció del requisit només opera quan no hi hagi altres candidats que acreditin el coneixement de català exigít; mentre que si n'hi ha *es desplaça* l'operativitat de l'exempció. En canvi la Sala no coincideix en la interpretació que fa la sentència d'instància del punt 3r de la disposició transitòria segona de la Llei 4/2016. Segons el criteri de la Sentència ara comentada, del punt 3r s'ha d'interpretar que l'exempció de coneixement de llengua catalana s'acorda en el moment d'aprovar "les convocatòries de selecció i mobilitat que afectin determinades categories de personal estatutari o laboral" i no en el moment de valorar els candidats. És a dir, l'aplicació de l'exempció es valora amb caràcter previ a la convocatòria, mitjançant l'informe de l'òrgan competent en matèria de recursos humans, que s'ha de pronunciar sobre la vigència i extensió de l'exempció legalment prevista. La Sala valora que, en el cas examinat, amb caràcter previ a la convocatòria del lloc ja es va emetre un informe del director de Recursos Humans i Relacions Laborals del Servei de Salut en el qual es valoren les raons assistencials que justifiquen l'exempció de coneixements de llengua catalana en els

procediments selectius; i, en concret, entre els llocs pels quals es valora el dèficit de personal que justifica l'exempció es troba el de Traumatologia i Cirurgia Ortopèdica de l'Hospital Son Espases. Per això, tot i les deficiències sintàctiques de la Convocatòria, de conformitat amb la interpretació que fa la Sala, en aplicació del punt 3 de la disposició transitòria segona de la Llei 4/2016, l'exempció s'aplica a tots els participants (amb independència que puguin acreditar o no el requisit de capacitació).

6 El foment i la promoció de la llengua catalana. Processos de formació i de capacitació lingüística

Es mantenen els ajuts i les accions de foment de l'ús de la llengua catalana. En aquest període destaca la convocatòria del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell Insular de Mallorca (BOIB núm. 19, de 13 de febrer)²⁷. La convocatòria està adreçada a entitats associatives o organitzatives sense ànim de lucre i entre les activitats subvencionables destaquen la retolació a establiments i vehicles, l'etiquetatge en llengua o l'edició de material imprès sobre paper en llengua catalana.

En relació amb la formació permanent del professorat, es publica, a l'empara del Decret 41/2016, de 15 de juliol, i l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat d'11 de març de 2016, el nou Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2020-2021. Per això, es fa necessari publicar, mitjançant la Resolució de la directora general de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa de 21 d'abril de 2021 (BOIB núm. 55, de 27 d'abril)²⁸ unes noves instruccions per al desenvolupament de programes de formació en els centres i intercentres que tinguin la mateixa vigència que el Pla esmentat.

Altrament, i pel que fa als processos de capacitació lingüística, ens hem de referir a la Resolució de la directora general de Política Lingüística de 29 d'abril, per la qual es convoquen les proves de setembre de 2021 per obtenir els certificats oficials de coneixements de llengua catalana (BOIB núm. 57, d'1 de maig de 2021)²⁹.

7 Conclusions

Durant el primer semestre de l'any 2021 la crisi sanitària ha continuat monopolitzant el debat institucional i polític a la nostra comunitat autònoma. Però aquesta circumstància no ha aconseguit diluir la tensió que la qüestió lingüística planteja en àmbits tan sensibles com els drets lingüístics, especialment en l'entorn de les institucions generals de l'Estat radicades a les Illes Balears.

Altrament, tot i la pressió política de determinats grups parlamentaris, les formacions que donen suport al Govern autonòmic mantenen el full de ruta fixat en els "Acords de Bellver", amb l'objectiu de conformar un marc estable i de finançament per a la plena normalització lingüística. Tot i així, destaca l'interès pertinaç del Grup Parlamentari Mixt (integrat per diputats de l'esquerra nacionalista) per reclamar al Govern encara una major implicació en les polítiques de foment del català i en la protecció dels drets lingüístics davant un cert estancament de la llengua catalana.

Tot i que s'ha avançat en aquests darrers anys en la recuperació del marc normatiu i la presència social del català a les Illes Balears, aquestes millores no són suficients quan encara es produeixen incidents de menyspreu de la llengua pròpia i situacions de discriminació per motius lingüístics.

27 <https://www.caib.es/eboibfront/ca/2021/11337/644804/extracte-de-la-convocatoria-d-ajuts-per-al-foment->

28 <https://www.caib.es/eboibfront/ca/2021/11373/648266/resolucio-de-la-directora-general-de-primera-infan>

29 <https://www.caib.es/eboibfront/ca/2021/11375/648485/resolucio-de-la-directora-general-de-politica-ling>